

ASIA

Parkkuun Ylisenkosken kalatien ja Parkkuun Alisenkosken kalaportaan rakentaminen sekä töiden aloittamislupa, Ylöjärvi

HAKIJA

Parkkuun osakaskunta

HAKEMUKSEN VIREILLETULO

Parkkuun osakaskunta on Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastossa 22.12.2011 vireille panemassaan ja myöhemmin täydentämässään hakemuksessa pyytänyt lupaa Jakama-järven ja sen lasku-uoman kunnostamiseen rakentamalla pohjapato Jakama-järven luusuaan, rakentaa kalatie Parkkuun Ylikoskeen ja kalaportaat Parkkuun Alisenkoskeen sekä lupaa aloittaa työt ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä.

MERKINTÄ

Parkkuun osakaskunta on 25.6.2012 Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon toimittamassaan hakemuksessa pyytänyt lupaa ryhtyä tarvittaviin vaarantorjuntatoimenpiteisiin koskien Parkkuun Jakamajärven murtuneen väliaikaisen kivipadon korvaamista pohjapadolla. Väliaikaisella kivipadolla on korvattu murtunut vanha neulapato ja estetty Jakama-järven pinnan hallitsematon lasku. Väliaikaista patoa on jouduttu kone- ja miestyönä suurten virtaamien aikana avaamaan, ettei vesi nousisi liian korkealle aiheuttaen vahinkoa. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on 25.7.2012 antamallaan päätöksellä nro 54/2012/2 myöntänyt Parkkuun osakaskunnalle luvan vesilain (587/2011) 18 luvun 4 §:n mukaisena vaarantorjuntatoimena rakentaa ylisyöksypato Jakama-järven luusuaan väliaikaisen kivipadon tilalle.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE JA LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Vesilain 2 luvun 2 § ja 1 luvun 12 §

ALUEEN KAAVOITUSTILANNE JA SUOJELUALUEET

Pirkanmaan 1. maakuntakaava on vahvistettu valtioneuvostossa 29.3.2007. Jakama-järven alue kuuluu maatalousalueeseen, jolla on erityisiä ympäristöarvoja (MY-alue). Jakama-järven luoteisosassa on valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö- ja kohde (akv) sekä järven itä-

puolella maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö ja –kohde (akm). Järven itäpuolella on myös maakunnallisesti tärkeä palvelukyläkeskus (at).

Jakama-järven valuma-alueella ei sijaitse Natura-alueita eikä merkittäviä pohjavesi- tai suojelualueita. Lähin Natura 2000-alue, Petäjäjärvi, sijaitsee noin 6 km:n päässä Jakama-järvestä länteen.

HANKKEEN SIJAINNIN JA SEN YMPÄRISTÖ

Jakama-järvi sijaitsee Ylöjärven kaupungissa noin 7 km Kurun kylästä lounaaseen.

Jakama-järvestä Näsijärveen laskevissa Ylisen- ja Alisenkoskessa sijaitsee kulttuurihistoriallisesti arvokkaita myllypaikkoja ja –rakennuksia, joista Pirkanmaan maakuntamuseo on tehnyt inventoinnin vuoden 2010 aikana.

LUPAHAKEMUKSEN SISÄLTÖ

Hankkeen tarkoitus ja yleiskuvaus

Parkkuun Ylisen- ja Alisenkoskeen rakennettavilla kalatiellä ja kalaportilla mahdollistetaan vaelluskalan nousu Näsijärvestä Jakama-järveen. Kalatie ja kalaportas suunnitellaan mahdollisimman luonnonmukaisiksi ja yhteensopiviksi ympäristön kanssa, kunnioittaen historiallisesti arvokkaan koski- ja myllymiljöön säilymistä tärkeänä muinaismuistokohteena. Hankkeella lisätään myös koski- ja jokiosuuksille kalojen lisääntymis- ja levähdysmahdollisuuksia. Parkkuun Ylisenkosken putouskorkeus on Jakama-järveltä laskien kosken alapuoliseen suvantoon noin 5 metriä ja Näsijärveen noin 9 metriä, eli Parkkuun Alisenkosken putouskorkeus on noin 4 metriä. Näin ollen kalojen vaellus- ja nousumahdollisuus Näsijärvestä yläpuoliseen Jakama-järveen ja edelleen yläpuoliseen vesistöön on ollut lähes mahdotonta koskiin rakennettujen patorakenteiden vuoksi.

Vesistötiedot

Jakama-järvi kuuluu Kokemäenjoen Näsijärven-Ruoveden vesistöalueeseen Jakaman valuma-alueeseen (35.34). Järven pinta-ala on noin 1,26 km², valuma-alue noin 157 km² ja järvisyysprosentti 6,24. Järven pituus on noin 3,6 km ja suurin leveys on 0,9 km. Rantaviivan pituus on 13 km. Jakama-järvi laskee Näsijärveen lasku-uomassa olevien Parkkuun Ylisen- ja Alisenkosken kautta.

Jakama-järven Ylisenkoskelta purkautuva keskivirtaama (MQ) on 1,57 m³/s, keskiylivirtaama (MHQ) on 9,68 m³/s ja keskialivirtaama (MNQ) on 0,155 m³/s.

Järven vedenkorkeuksista ei ole tehty havaintoja säännöllisesti muuta kuin ajanjaksolla 1.8-11.12.2009, jolloin vedenkorkeus on vaihdellut välillä N60 + 103,34 – 103,70. Hakemuksessa on arvioitu puunuitto- ja patosuunnitelmien sekä viranomaislausuntojen perusteella vedenkorkeu-

det seuraavasti: ennen säännöstelyä ylin vesi (HW) 104,93 ja keskiylivesi (MHW) 104,40 sekä säännöstelyn jälkeen ylin vesi (HW) 104,68 ja keskiylivesi (MHW) 104,32.

Ylisyöksypadon rakentamisen jälkeen vedenkorkeuksien arvioidaan muodostuvan seuraaviksi: keskimäärin kerran 20:ssa vuodessa toistuva ylivedenkorkeus (HW1/20) N_{60+} 104,14, keskivedenkorkeuden (MW) arvioidaan pysyvän nykyisellä tasollaan N_{60+} 103,66 ja alivedenkorkeus (NW) N_{60+} 103,46. Hankkeen tarkoituksena on pysyttää ennen vanhan padon murtumista vallinnut vedenkorkeus.

Vesi- ja ranta-alueiden käyttö

Jakama-järveen rajoittuu 69 tilaa. Yhteisiä vesialueita on kaksi. Vesiliikenne järvellä on soutuveneilyä. Vesiliikennettä lasku-uomassa Jakama-järvestä Näsijärveen ei ole. Puutavaraa ei ole uitettu vuosikymmeneen. Metsästys Jakamajärvellä on kielletty.

Veden laatu

Jakama-järven vedenlaatututkimusten mukaan järven kokonaisfosforipitoisuus on kohtalainen. Järven happipitoisuus on tyydyttävällä tasolla. Jakama-järven vesi on melko tummaa johtuen osittain runsaasta humuspitoisuudesta. Vesi on myös hapahkoa.

Kalasto ja kalastus

Kalastus Jakamajärvellä on kotitarvekalastusta. Kalastoon kuuluvat istutettuina kuha ja siika. Muita järvessä esiintyviä kalalajeja ovat lahna, hauki, ahven ja särki. Järvessä ei ole rapuja.

Suoritettavat toimenpiteet ja rakenteiden tekninen kuvaus

Parkkuun Ylisenkosken kalatie

Ylisenkoskeen ja sen yläpuoliseen Jakama-järven lasku-uoman jokiosuuteen paaluvälille 0+05 - 1+90 rakennetaan kalatie turvaamaan vaelluskalojen nousua Jakama-järveen. Kalatie toteutetaan padottamalla vedenvirtausta lasku-uomassa ja Ylisenkoskessa rakentamalla uoman pohjaan eri levyisiä kynnyksiä. Kynnyksien rakenteet tiivistetään asentamalla rakenteisiin 3,00 mm alumiini- tai galvanoitu teräslevy. Alumiini- tai teräslevy asennetaan korkeuteen, joka määräytyy kynnyksen U:n muotoisen aukon alareunan korkeuteen ja korkeustaso on kunkin kynnyksen yläpuolelle suunnitellun altaan minimivedenkorkeuden tasoasema - 150 mm. Suoraa virtausta altaasta toiseen pyritään estämään siirtämällä alivirtaama-aukon sijaintia kunkin altaan välillä, uoman toiselta puolelta toiselle. Tällä pyritään vähentämään mm. kiintoaineen kerääntymistä vesialtasiin.

Tulva-ajan virtaamamäärät Ylisenkoskella ovat suurimmillaan noin 15 m³/s, joka osaltaan on vaikeuttanut kalojen nousua Näsijärvestä Jakama-järveen. Vanhan patorakenteen yläpuolelta paalulta 0+70, kosken oikealta puolelta aukaistaan vesiuoma purkamalla kivillä yms. tukittu kal-

lioväli. Vesiuomaan johdetaan hallittua virtaamaa pääuomasta rakentamalla kallioväliin U-aukkoisen pohjakynnys siten, että virtaama purkautuu vesiuomaan ali- ja keski- sekä keskiylivirtaamilla suunnitellusta u-aukosta.

Vanhan patorakenteen alapuolella paaluvälillä 0+44 - 0+55 kapeaa kallioista virtaamakapeikon pohjaa porrastetaan pohjakynnyksillä siten, että keski- ja ylivirtaamilla vettä virtaa myös kosken vasemmalla sivustalla olevalla osittain kallioon louhitulla vanhan uittoruuhun pohjauomalla. Tälle sivu-uoman osuudelle rakennettaviin kivikynnyksiin ei rakenneta alivirtaama-aukkoja. Virtaamakapeikon pohjakynnysten porrastuksessa kynnyksiä tiivistävän alumiini- tai teräslevyn alareunan tiivistys tulee varmistaa, jotta alivirtaamilla tälläkin kalatieosuudella säilyy riittävä vedenkorkeustaso. Paaluvälillä 0+20 - 0+45 olemassa olevat pohjakynnykset ja uomakiveys (etusivu) pyritään säilyttämään ennallaan kiviä siirtämättä. Uomaosuudelle lisätään sopivan muotoisia ja värisiä pintakiviä tarvittavan padotuksen aikaan saamiseksi.

Ylisenkosken kalatien mitoitus-/minimivirtaamana on suunnitelmassa käytetty 15 l/s. Jakama-järven patorakenteen läpi asennettava alivirtaama-putki turvaa pitkän kuivan kauden aikana kalatiehen noin 10 l/s virtaaman.

Parkkuun Alisenkosken kalaporras

Alisenkoskeen rakennetaan kalaporras kivistä, kiviaineksesta, moreenimaasta paaluvälille 0+02 – 0+38. Kalaporras rakennetaan mahdollisimman luonnonmukaiseksi. Kalaportaan alimman altaan minimivedenkorkeustasoksi on Näsijärven vedenkorkeuksiin perustuen suunniteltu $N_{60+} 94,70$. Kalaportaaseen ohjataan tarvittava virtaama patorakenteeseen rakennettavan u-aukon kautta. Kosken nykyisestä patorakenteesta puretaan kosken keskikalliolta lähtien koko oikean puoleinen heikkokuntoinen patorakenne. Tilalle rakennetaan uusi patoseinämä teräsbetonista (K40), johon muotoillaan U:n muotoinen virtaama-aukko. Padon harjana käytetään hyväksi padon oikealla laidalla sijaitsevaa kiveä, johon nykyinen patomuuri yhtyy. Kiven päällys louhitaan/piikataan padon harjan korkeustasoon $N_{60+} 98,75$ ja patomuuria jatketaan noin 2,5 metriä kiven taakse oikealle virtaussuuntaan katsottuna.

Kalaportaan altaiden alue raivataan irtokivistä. Kalaportaan alle jääviä rakenteita poistetaan ainoastaan tarvittavilta osin. Kalaportaan alle jäävää irtonaista ja rikkonaista kalliopintaa tasoitetaan poistamalla kaikki lohkeavat rikkonaiset kalliopinnat. Kalaportaan rakenteet tiivistetään asentamalla rakenteisiin 3 mm:n alumiini- tai galvanoitu teräslevy. Levy tuetaan kallioon kiinnitettäviin teräsputkiin siten, että alivirtaama-aukon alareunan korkeus on yläpuolisen kalaporrasaltaan minimivedenkorkeus – 150 mm. Levyn alareuna asennetaan kallioon sahattavaan roiloon (20 mm) ja sauma tiivistetään esim. laattalaastilla. Kalaportaan altaiden reuna- ja välipenkat muotoillaan kivimurskeesta (0-50 mm) 1:2 ja 1:1 kaltevuuksiin. Kalaportaan penkkojen leveys on noin 1 metri.

Asennettava kivimurskaa tiivistetään joko koneellisesti tai käsin puujuntalla. Kivimurskan vakavuus ja pysyvyys kalliopinnalla varmistetaan kiinnittämällä kallioon luiskan alle kiviä (d=50-100 mm) esimerkiksi terästangoilla tai teräspikanauloilla. Kivien liukumista estetään piikkaamalla kalliopintaa karheammaksi. Kalaportaan altaiden välisen kivipenkan tiivistevyyn u-aukkoon kiinnitetään kiviä (d=100 mm) noin 0,5 m:n syvyyteen siten, että kivet kiinnitetään alumiinilevyyn sahaamalla kiviin ura tarvittavaan syvyyteen ja kiinnittämällä kivet alumiinilevyyn esimerkiksi laattalaastilla. Kaikki kalaportaan rakenteet verhoillaan mahdollisimman luonnonmukaiseksi sopivilla pintamaa- tai rauniokivillä ja välit tiivistetään luonnonsoralla. Kalaportaan kumpikin reuna kivetään huolellisesti riittävän suurilla virtaamanohjauskivillä (d=0,5-1,0) ja tiivistämällä kivien välit kivillä sekä luonnonsoralla. Alisenkosken vesiuoman oikeaa rantaa vahvistetaan kiveämällä reunaa virtauksen aiheuttaman eroosion estämiseksi. Kalaportaaseen rakennetaan paaluvälille 0+10 - 0+20 kasvillisuussaareke, johon istutetaan esimerkiksi tervaleppiä. Padon oikealle puolelle jäävän vanhan betonipadon osat ja sen puiset neulat yms. tiivistetään tai uusitaan, jotta padon tiiveys saataisiin varmistettua ja kalaportaan toiminta turvattua.

Alisenkosken kalaportaan mitoitus-/minimivirtaamana on suunnitelmassa käytetty 10 l/s. Jakama-järven patorakenteen läpi asennettava alivirtaamaputki turvaa pitkän kuivan kauden aikana kalaportaaseen noin 10 l/s virtaaman.

Kalojen lisääntymisalueet

Hankkeen yhteydessä rakennetaan Parkkuun Alisenkosken kalaportaaseen paaluvälille 0+23 - 0+28 vaelluskalojen lisääntymisalueeksi kutusoraikko, jonka pinta-ala on noin 21 m². Lisäksi rakennetaan Parkkuun Ylisenkosken kalatiehen kutusoraikko paaluvälille 0+68 - 0+72 (pinta-ala 42 m²), kaksi kutusoraikkaa paaluväleille 1+18 - 1+44 (pinta-alat 43 m² ja 46 m²), kaksi kutusoraikkaa kalatien sivu-uomaan paaluvälille 0+65 - 0+70 (pinta-alat 5 m² ja 6 m²) sekä kutusoraikko järven luusuaan padon kalliokynnyksen yläpuolelle paalulle 2+20 (pinta-ala 22 m²). Sorana käytetään seulottua ja puhdistettua luonnonsoraa (d=20-50 mm). Sorakeroksen vahvuus on 200 - 300 mm.

Toteutusajankohta

Kalatien ja kalaportaan rakentaminen toteutetaan alimpien vedenkorkeuksien aikaan. Hankkeen arvioitu valmistumisajankohta on vuoden 2016 loppuun mennessä.

Kiinteistötiedot

Ylisenkosken kalatien rakentaminen ja kunnostustoimenpiteet toteutetaan yhteisellä vesialueella 980-458-876-2 (Olkitaipaleen vedet) kiinteistöjen 980-458-6-87 (Tienari), 980-458-2-62 (Ylämylly) ja 980-458-3-48 (Taipale) edustalla. Alisenkosken kalaportaan rakenteet ja kunnostustoimenpiteet toteutetaan yhteisellä vesialueella 980-458-876-2 (Olkitai-

paleen vedet) kiinteistöjen 980-458-6-73 (Alamyly) ja 980-458-3-26 (Koskela) edustalla.

Hanketta koskevat sopimukset ja suostumukset

Yhteisen vesialueen 980-458-876-1 (Ristaniemen vedet) osakkaiden puolesta Matti Koskinen ja Liisa Antniemi, Pentti Keskinen 980-458-6-59 (Kesäranta), Matti Tienari 980-458-6-87 (Tienari), Erja Tienari-Tulijoki 980-458-6-85 (Myllysalmi), Raili Tupola 980-458-6-86 (Kesätupa), Kalevi ja Kai Keski-Korhonen 980-458-6-36 (Raatosaaari), Seppo Tuominen 980-458-6-58 (Kissankuru), Matti Lettoniemi 980-458-6-100 (Järvelä), Voitto Järvenpää 980-458-5-215 (Honkamäki), Heikki ja Kerttu Koskinen 980-458-2-118 (Kerttuli), Unto ja Salme Lepistö 980-458-2-82 (Perkiö), Mauno Hiirikoski 980-458-2-114 (Hiirikoski), Raija Kunnas ja Jukka Virta 980-458-2-94 (Kurula), Manu Laurila 980-458-2-62 (Ylämylly), Reino ja Riitta Laurila 980-458-2-98 (Laurila) ja 980-458-2-39 (Laurinranta), Tapani ja Päivi Tienari 908-458-6-98 (Kauppila), Kauko Ojanen 980-458-6-93 (Leiju), Marja ja Lauri Karttunen 980-465-1-45 (Pajuranta), Pertti ja Päivi Tienari 980-458-6-97 (Lepola), Jussi Tienari ja Minna Silvennoinen 980-458-6-96 (Nuija), Marko Taipale 980-458-3-48 (Taipale), Pekka ja Juhani Varjonen 980-458-3-26 (Koskela) ovat antaneet kirjallisen suostumuksensa hankkeelle.

Hankkeen hyödyt ja edunmenetykset

Suunnitelman mukaisesti toteutettuna hankkeella ei vaaranneta yleistä terveydentilaa tai aiheuteta vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa. Hanke parantaa kalakantojen hoidon ja kalastuksen edellytyksiä.

Tarkkailu

Kalaportaan ja kalatien rakenteisiin virtauksen mukana kulkeutuvat tavarat, puut ja kasvillisuus poistetaan, jotta rakenteiden toiminta on suunnitellun mukainen. Materiaalit kuljetetaan niille sopivaan paikkaan pois koski- ja myllymiljööstä. Kalaportaan ja kalatien rakenteiden toimivuutta seurataan ja tehdään mahdolliset korjaustoimenpiteet viipymättä, jotta vaelluskalan nousu Jakamajärveen voidaan turvata. Kalan nousun toteutumista Jakamajärveen ja kalojen lisääntymistä suunnitelluilla alueilla seurataan joko viranomaistahon toimesta tai heidän ohjeillaan.

Töiden aloittamislupa muutoksenhausta huolimatta ja sen tarpeen perustelu

Hakija hakee lupaa töiden aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta, jotta mahdolliset valitukset eivät kohtuuttomasti viivästyttäisi patoturvallisuuden, rantojen ja vesialueen virkistyskäytön ja vesiluonnon kannalta tärkeän ja laajasti kannatetun hankkeen toteutumista.

HAKEMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Aluehallintovirasto on vesilain (264/1961) 16 luvun 6, 7 ja 8 §:ssä säädetyllä tavalla kuuluttamalla asiasta aluehallintovirastossa ja Ylönjärven

kaupungissa varannut tilaisuuden muistutusten tekemiseen ja mielipiteiden esittämiseen hakemuksen johdosta viimeistään 28.3.2013. Kuu- lutus on erikseen lähetetty asiakirjoista ilmeneville asianosaisille. Vireillä olevasta hakemuksesta on ilmoitettu 27.2.2013 Ylöjärven Uutiset – ni- misessä sanomalehdessä.

LAUSUNNOT

1) Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäris- tö ja luonnonvarat -vastuualue

Olemassa olevien vedenkorkeustietojen ja asiakirjojen perustella voi- daan Jakamajärven keskivedenkorkeuden arvioida olevan korkeudella N60 +103,66 m. Mikäli suunnitelman mukainen Jakama-järven keskive- denkorkeus ei toteudu, pohjapadon rakennetta on tarvittavilta osin muu- tettava ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla siten, että kyseinen keski- vedenkorkeus toteutuu.

Tarkkailusta tulee päättää luvan yhteydessä seuraavasti: Luvan saajan on tarkkailtava hankkeen vaikutuksia Jakama-järven vedenkorkeuksiin, uoman virtaamiin sekä ylä- ja alapuolisen vesistön veden laatuun. Ve- denkorkeuksien havainnointi tulee aloittaa hyvissä ajoin ennen töiden aloittamista ja tulee ulottaa 4 vuotta hankkeen valmistumisen jälkeen. Vedenlaadun seurantaa tulee suorittaa hankkeen rakentamistöiden ai- kana ylä- ja alapuolisesta vesistöstä. Lisäksi pohjapadon purkautumis- käyrä tulee tarkistaa mittauksilla padon valmistumisen jälkeen. Tarkkai- lun yksityiskohdat tulee esittää ELY-keskukselle hyvissä ajoin ennen töi- den aloittamista.

Hanke on yleisen edun kannalta hyödyllinen ja hankkeelle voidaan myöntää vesilain mukainen lupa. Lisäksi hankkeelle voidaan myöntää töiden aloittamislupa.

2) Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalous- ryhmä

Parkkuunkoskessa on koekalastettu kolmessa eri paikassa vuonna 2012 ja saalis koostui kivisimpusta, ahvenesta, särjestä ja mateesta. Taimenta ei tuolloin saatu. Alueen lähivesissä elää luontaisesti lisääntyviä taimen- kantoja. Hanke parantaa napapiirin eteläpuolisella alueella uhanalaisen taimenen elinympäristöä.

Kunnostus aiheuttaa vesistössä tilapäistä samentumista ja lisää kiintoai- ne- ja ravinnekuormitusta. Haittaa voidaan vähentää ajoittamalla kun- nostus alivirtaamakautteen ja sopimalla töiden toteutuksesta alueen ve- denkäyttäjien kanssa.

Hanke on yleishyödyllinen ja se parantaa osaltaan kalakantojen hoidon ja kalastuksen edellytyksiä. Hämeen ELY-keskus on rahoittanut kunnos- tussuunnitelman laadintaa ja puoltaa luvan myöntämistä Parkkuun osa- kaskunnalle.

3) Ylöjärven kaupungin ympäristölautakunta Ylöjärven kaupungin kaupunginhallitus

Suunniteltu pohjapato on tarpeen Jakama-järven ja yläpuolisten vesien vedenkorkeuden pysyttämiseksi rannan asukkaiden ja virkistyskäyttäjien kannalta suotuisassa korkeudessa. Näin pystytään vähentämään suurista vedenvaihteluista aikaisemmin aiheutuneita haittoja. Pato on tarpeen myös patoturvallisuuden takia, koska kiinteä ylisyyksypato helpottaa vedenkorkeuksien hallintaa järvessä. Lisäksi kalatien ja –portaan rakentamisella lisätään Jakamajärven ja yläpuolisten vesien virkistyskäyttömahdollisuuksia ja luontoarvoja, kun vaelluskala pääsee nousemaan Näsijärvestä.

Rakennustyöt voidaan aloittaa ennen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa. Hanke on kaikin puolin hyödyllinen ja tarpeellinen ja tilanne voidaan palauttaa ennalleen, mikäli lupaa rakentamiselle ei saada.

4) Museovirasto

Museovirasto on perehtynyt hankesuunnitelmaan vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelun näkökulmasta ja toteaa, että sen osalta hankkeen toteuttamiselle ei ole estettä. Hankkeen merkitys liittyy ensisijaisesti maassa olevaan arkeologiseen kulttuuriperintöön, rakennettuun kulttuuriympäristöön ja kulttuurimaisemaan. Näiden osalta vastuullinen suojeluviranomainen on Pirkanmaan maakuntamuseo.

5) Pirkanmaan maakuntamuseo

Suunnitelma-alueella sijaitsevat kiinteät muinaisjäännökset Parkkuun Ylä-Mylly (muinaisjäännösrekisterin nro 1000018698) ja Ala-Mylly (muinaisjäännösrekisterin nro 1000018695), jotka ovat muinaismuistolailla rauhoitettuja elinkeinohistoriallisia jäännöksiä. Kiinteän muinaisjäännöksen kajoaminen muinaismuistolain vastaisella tavalla on kiellettyä (muinaismuistolaki 1 ja 4 §). Parkkuunkoski on maakunnallisesti arvokasta kulttuurimaisemaa, jonka ominaispiirteisiin kuuluvat koskimiljöön perinteisine elinkeinohistoriallisine rakennuksineen sekä kyläasutukseen kuuluvine rakennuksineen.

Maakuntamuseo on antanut kalataloudellisesta suunnitelmasta aikaisemmin lausunnot (DIAR: 95/2009, 10.3.2009 ja DIAR: 302/2012 12.7.2012). Jälkimmäinen käsitteli vaarantorjuntatoimenpiteenä rakennettavan padon tekemistä Jakamajärven luusuaan. Kunnostushankkeen johdosta on tehty arkeologinen inventointi (Pirkanmaan maakuntamuseo, 2010), jossa on tuotettu tietoa historiallisten myllynpaikkojen ominaisuuksista ja arvoista. Kiinteät muinaisjäännökset on merkitty suunnitelmakarttoihin. Suunnitelman tekstiosaan tulee myös sisältyä muinaisjäännösalueen lyhyt kuvaus ja tiedot myllytoiminnan historiasta.

Myllyistä on kirjallisia mainintoja 1500-luvun lopulta lähtien. 1800-luvulla koskessa toimivat Ylä- ja Ala-myllyt, joihin liitettiin 1800-luvun puolivälissä saha. Alamyllyn saha ja mylly olivat toiminnassa 1980-luvulle saakka. Mylly- ja sahatoiminnasta säilyneitä arkeologisoituneita rakenteita ja

perkauskivikkoja on uoman varressa ja koskien alueilla useissa kohdissa, mm. betonisia patorakenteita ja myllyn perustuksia. Säilyneet rakenteet ovat eri-ikäisiä ja uomassa sijaitsevat betoniset ja puiset rakenteet ovat peräisin pääosin 1900-luvulta. Kummallakin muinaisjäännösalueella sijaitsee myös historiallista rakennuskantaa, mm. mylly- ja saharakennuksia. Tämän kaltaisessa kohteessa kunnostussuunnitelmassa tulee yhdistää kalataloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet kulttuurihistoriallisten ja arkeologisten arvojen vaalimiseen.

Alisenkosken alueella suunnitelma käsittää mm. kalaportaiden muodostamisen koskeen sekä vanhan betonipadon rakenteiden uusimisen teräsbetonirakenteeksi. Kalataloudellisen kunnostuksen toimenpiteissä ei saa vahingoittaa Alisenkosken eteläpäässä sijaitsevia kivisillan perustuksia (silta purettu 1960-luvulla). Niin ikään kosken itärannalla säilyneet vanhan lahkomyllyn perustukset tulee säilyttää. Koskessa olevia vesikanavia ja rännirakenteita tulee olla uoman alueella kunnostuksen jälkeenkkin. Betonipadon rakenteet voidaan tässä tapauksessa uusia teräsbetonirakenteeksi. Sen tulee olla muodoltaan yksinkertainen ja mittasuhteiltaan maltillinen. Rakenne tulee sopeuttaa kosken maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan, jonka arvot eivät saa heiketä. Uudesta betonirakenteesta tulee lähettää maakuntamuseoon vielä tarkempi havainnekuva ennen padon uusimista.

Ylisenkoskessa vanha pato korvataan kiinteällä pohjapadolla, joka rakennetaan Jakamajärven luusuaan. Padon osalta museolla ei ole huomautettavaa. Muinaisjäännösalueella koskiuomaan ja sen reunoille voi muotoilla olevasta kiviaineksesta kalatien osia, mutta aikaisempia perkauskivikkoja ja uoman haaroja tulee olla kunnostuksen jälkeenkkin selvästi havaittavissa maastossa eri kohdissa. Kunnostustoimenpiteet tulee toteuttaa siten, että uoman itäreunassa sijaitseva Parkkuun Ylämyllyn rakennus ja sen perustukset eivät vahingoitu enempää. Myllyrakennuksen säilyminen edellyttää huoltotoimenpiteitä jatkossakin ja tarvittavia ohjeita saa maakuntamuseosta. Alueella tulee olla kunnostustoimenpiteiden jälkeenkkin historiallisen myllynpaikan tuntu ja monimuotoisia piirteitä.

Hankkeen toteuttaminen edellyttää liikkumista työkoneilla muinaisjäännösalueella. Liikkuminen on syytä rajoittaa säilytettävien rakenteiden ulkopuolisille alueille. Kunnostustoimenpiteiden alkamisajankohta tulee ilmoittaa Pirkanmaan maakuntamuseolle, joka tekee maastokatselukset työn ollessa käynnissä kummankin kosken alueella. Mikäli koskien yhteyteen tulee kalataloudellisen toiminnan johdosta esimerkiksi informaatiotaulu, siinä on syytä antaa tietoja myös koskimiljöön historiallisista kerrostumista, esimerkiksi arkeologisen inventoinnin raporttia hyödyntäen. Asiaa koskeva päätös tulee lähettää tiedoksi Pirkanmaan maakuntamuseoon.

MUISTUTUKSET JA MIELIPITEET

Hakemuksesta ei ole esitetty muistutuksia tai mielipiteitä.

HAKIJAN SELITYS

Hakijalle on kirjallisesti varattu mahdollisuus selityksen antamiseen 22.4.2013 mennessä. Hakija ei ole antanut selitystä.

MERKINTÄ

Ylisyöksypadon rakentamista koskevat määräykset on annettu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston vaarantorjuntatoimena annetussa päätöksessä nro 54/2012/2.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Luparatkaisu

Aluehallintovirasto myöntää Parkkuun osakaskunnalle luvan kalatien rakentamiseen Parkkuun Ylisenkoskeen ja kalaportaan rakentamiseen Parkkuun Alisenkoskeen sekä kunnostustoimenpiteisiin kummallakin koskella Ylöjärven kaupungissa 22.12.2011 päivätyn hakemuksen ja sen 24.10.2012 päivätyn täydennyksen mukaisesti hakemuksen 24.2.2010 päivätyn liitteen 1 osoittamiin paikkoihin ja siten täsmennettynä kuin lupamääräyksistä ilmenee.

Lupamääräykset

Rakenteet

1. Parkkuun Ylisenkosken kalatie ja hakemuksen mukaiset katusoraikat tulee rakentaa hakemuksen liitteenä 4.2 olevan sivu-uoman kivikynnyksien tyyppipoikkileikkauspiirustuksen (päiväys 10.5.2011, mittakaava 1:50), liitteenä 4.3 olevan kalatien kynnyksen poikkileikkauspiirustuksen (päiväys 10.5.2011, mittakaava 1:100) ja liitteenä 4.4 olevan kalatien pituusleikkauspiirustuksen (mittakaava 1:500) mukaisesti.

2. Parkkuun Alisenkosken kalaporras ja hakemuksen mukaiset katusoraikat tulee rakentaa hakemuksen liitteenä 2 ja 3 olevien 10.5.2011 päivättyjen pituus- ja poikkileikkauspiirustusten mukaisesti.

Töiden suorittaminen

3. Rakennustyöt on tehtävä alimpien vedenkorkeuksien aikana siten, että vesialueelle ja sen käytölle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja häiriötä. Luvan saajalla on oikeus rakentamistyön ajaksi rakentaa väliaikainen vesitiivis maapenkka järven luusuan patoon tai alapuoliseen vesiuomaan, jotta kalaporras ja kalatie saadaan rakennettua mahdollisimman pienen alivirtaaman aikana. Töiden valmistuttua maapenkka on poistettava.

4. Ylisenkosken kalatien rakentamisen yhteydessä muinaisjäännösalueella on säästettävä aikaisempia perkauskivikkoja ja uoman haaroja niin, että rakentamisen jälkeen niitä on edelleen selvästi havaittavissa maaston eri kohdissa. Uoman itälaidassa sijaitsevaa Parkkuun ylämyllyn rakennusta ja sen perustuksia ei saa vaurioittaa. Muinaisjäännösalueilla sijaitsevilla säilytettävillä rakenteilla ei saa liikkua työkoneilla. Rakennustyö ei saa vaarantaa historiallisen myllypaikan tuntua ja monimuotoisia piirteitä.

5. Alisenkosken kalaportaan rakentaminen on suoritettava siten, että Alisenkosken eteläpäässä sijaitsevan kivisillan perustukset eivät vahingoitu. Kosken itärannalla säilyneitä vanhan lahkomyllyn perustuksia ei saa muuttaa. Alisenkoskessa olevia vesikanavia ja rännirakenteita tulee säästää niin, että niitä on jäljellä uoman alueella kunnostuksen jälkeenkin.

Kunnossapito

6. Kalatien ja kalaportaan sekä niiden rakenteiden kunnossapidosta on huolehdittava asianmukaisesti.

Korvaukset

7. Töiden suorittamisesta mahdollisesti aiheutuva, välittömästi ilmenevä edunmenetys on viivytyksettä korvattava vahinkoa kärsineelle.

8. Jos hankkeesta aiheutuu edunmenetys, jota lupaa myönnettäessä ei ole ennakoitu ja josta luvan saaja on vesilain säännösten mukaisesti vastuussa, eikä asiasta sovita, voidaan edunmenetyksestä vaatia tämän ratkaisun estämättä korvausta hakemuksella aluehallintovirastossa.

Tarkkailu

9. Luvan saajan on tarkkailtava hankkeen vaikutuksia ylä- ja alapuolisen vesistön veden laatuun hankkeen rakentamistöiden aikana. Tarkkailusuunnitelma tulee esittää Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle hyvissä ajoin ennen töiden aloittamista. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tarvittaessa muuttaa tarkkailusuunnitelmaa.

Töiden aloittaminen ja toteuttaminen

10. Hankkeen toteuttamiseen on ryhdyttävä kolmen vuoden kuluessa ja hanke on toteutettava olennaisilta osin seitsemän vuoden kuluessa siitä lukien, kun tämä päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muuten myönnetty lupa raukeaa.

Ilmoitukset

11. Töiden aloittamisesta on (30 päivää) etukäteen ilmoitettava kirjallisesti Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Ylöjärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle, Pirkanmaan maakuntamuseolle ja tarkoituksenmukaisella tavalla asianomaisille maanomistajille.

12. Hankkeen valmistumisesta on 60 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti aluehallintovirastolle, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Ylöjärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Pirkanmaan maakuntamuseolle.

Perustelut

Asiaan on sovellettu 1.1.2012 voimaan tulleen vesilain (587/2011) 19 luvun 3 §:n 1 momentissa olevan siirtymäsäännöksen perusteella hake muksen vireilletulohetken mukaista aikaisempaa vesilakia (264/1961).

Ennalta arvioiden hanke ei vaaranna alueen historiallisesti arvokasta koski- ja myllymiljöötä eikä sen säilymistä. Hankkeella parannetaan kalakantojen ja kalastuksen edellytyksiä alueella. Alueen virkistyskäyttömahdollisuudet paranevat kun vaelluskala pääsee nousemaan Näsijärvestä.

Hanke on yleishyödyllinen ja siitä yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Hanke ei ole alueella voimassa olevan maakuntakaavan vastainen.

Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman vuoteen 2015 mukaan Jakama-järven ekologinen tila on luokiteltu hyväksi. Vesienhoitosuunnitelmaan liittyvän toimenpideohjelman mukaan vuoteen 2015 koko aluetta koskevia tavoitteita ovat etenkin ravinnepitoisuuden saaminen selkeästi alemmaksi. Hanke on Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden mukainen.

Sovelletut säännökset

Vesilain (264/1961) 2 luvun 5 §, 6 § 1 momentti, 11, 11 a, 12, 14 a ja 15 §

Töiden aloittamislupa

Aluehallintovirasto oikeuttaa Parkkuun osakaskunnan aloittamaan työt jo ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemista. Luvan saajan on ennen toimenpiteisiin ryhtymistä asetettava Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueelle 3 000 euron suuruinen vakuus niiden vahinkojen, haittojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan määräysten muuttaminen voi aiheuttaa.

Perustelut

Töiden aloittaminen voidaan suorittaa tuottamatta muulle vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle huomattavaa haittaa. Luvassa tarkoitetut työt ovat sellaisia, että niiden suorittamisen jälkeen olot voidaan olenaisilta osin palauttaa entisen veroisiksi siinä tapauksessa, että lupapäätös kumotaan tai sen määräyksiä muutetaan.

Sovelletut säännökset

Vesilain (264/1961) 2 luvun 26 §

Lausuntoihin vastaaminen

Aluehallintovirasto on katsonut, että hakemus koskee vain kalateiden rakentamista ja kalataloudellisten kunnostustoimenpiteiden toteutusta, koska ylisyöksypatoa koskien aluehallintovirasto on antanut erillisen päätöksen nro 54/2012/2 vaarantorjuntatoimena. Päätös on lainvoimainen. Tämän vuoksi tässä päätöksessä ei ole annettu padon rakentamista koskevia lupamääräyksiä.

Muuten aluehallintovirasto ottaa **Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat –vastualueen, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat –vastualueen kalatalousryhmän, Ylöjärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen sekä Pirkanmaan maakuntamuseon** vaatimukset huomioon lupamääräyksistä ilmenevällä tavalla.

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Käsittelymaksu on 3 660 euroa.

Lasku lähetetään myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Maksu määräytyy aluehallintovirastojen maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (1145/2009) mukaisesti. Asetuksen liitteenä olevan maksutaulukon mukaan kalatien rakentamista koskevan hakemuksen käsittelystä perittävän maksun suuruus on 3 660 euroa.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös

Parkkuun osakaskunta

Jäljennös päätöksestä

Ylöjärven kaupunki

Ylöjärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue (sähköpostitse)

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kalatalousviranomainen (sähköpostitse)

Pirkanmaan maakuntamuseo (sähköpostitse)

Suomen ympäristökeskus (sähköpostitse)

Ilmoitus päätöksestä

Asianosaisille, joille on lähetetty lupahakemuksesta erityistiedoksianto.

Ilmoittaminen ilmoitustauluilla ja lehdessä

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ilmoitustaululla ja päätöksestä kuulutetaan Ylöjärven kaupungin virallisella ilmoitustaululla.

Kuulutuksesta ilmoitetaan Ylöjärven Uutiset -nimisessä sanomalehdessä.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Liite

Valitusosoitus

Lasse Känsälä

Katja Söderlund

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Lasse Känsälä. Asian on esitellyt ympäristölakimies Katja Söderlund.
KS/TKa

VALITUSOSOITUS

- Valitusviranomainen** Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviranomaisen päätökseen saa hakea valittamalla muutosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Asian käsittelystä perittävistä maksusta valiteaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.
- Valitusaika** Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. **Valitusaika päättyy 25.4.2014.**
- Valitusoikeus** Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, alueelliset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset.
- Valituksen sisältö** Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava
- päätös, johon haetaan muutosta
 - valittajan nimi ja kotikunta
 - postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi)
 - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta
 - mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
 - perusteet, joilla muutosta vaaditaan
 - valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiolla tai sähköpostilla)
- Valituksen liitteet** Valituskirjelmään on liitettävä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
 - mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta
- Valituksen toimittaminen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle**
- Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä** ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston yhteystiedot**
käyntiosoite:	Wolffintie 35,65200 Vaasa
postiosoite:	PL 200, 65101 Vaasa
puhelin:	029 501 8450
telekopio:	06-317 4817
sähköposti:	kirjaamo.lansi@avi.fi
aukioloaika:	klo 8 - 16.15
- Oikeudenkäyntimaksu** Valittajalta peritään asian käsittelystä Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 97 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.